

SŁUŻBA WOJSKOWA

Izabela SURAWSKA

MIEJSCE WOJEWÓDZKIEGO SZTABU WOJSKOWEGO W ORGANIZACYJNYCH I PRAWNYCH DZIAŁANIACH RESORTU OBRONY NARODOWEJ W SPRAWIE POMOCY RODZINOM ZMARŁYCH ŻOŁNIERZY I PRACOWNIKÓW WOJSKA ORAZ POSZKODOWANYM ŻOŁNIERZOM I PRACOWNIKOM

Realizacja systemu pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska przez Wojewódzki Sztab Wojskowy, oparta jest na szeregu aktów prawnych (ustawie i rozporządzeniach), które stanowią podstawy działania.

Podstawowymi dokumentami normatywnymi są:

1. Ustawa *o weteranach działań poza granicami państwa*.
Dokumentami integralnymi z ww. ustawą są dokumenty wykonawcze składające się z 12 rozporządzeń i 2 decyzji;
2. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 20 stycznia 2012 r. *w sprawie warunków i trybu przyznawania zapomóg weteranom-żołnierzom lub weteranom poszkodowanym-żołnierzom oraz sposobu tworzenia funduszu na zapomogi*;
3. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 9 lutego 2012 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi pomocy finansowej na naukę*;
4. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 16 lutego 2012 r. *w sprawie wzoru legitymacji weterana i weterana poszkodowanego oraz trybu ich wydania, wymiany lub zwrotu*;
5. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 5 marca 2012 r. *w sprawie umundurowania i wyekwipowania wyjściowego weteranów poszkodowanych – żołnierzy*;

6. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 12 marca 2012 r. w sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi-żołnierzowi lub weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi oraz najbliższym członkom jego rodziny;
7. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie określenia wzoru, trybu przyznawania, zasad wręczenia i noszenia odznaki „Za Rany i Kontuzje”;
8. Rozporządzenie ministra obrony narodowej z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie świadczeń opieki zdrowotnej niezakwalifikowanych jako świadczenia gwarantowane oraz odpłatnych świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych weteranom poszkodowanym;
9. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie sposobu dofinansowania pobytu weterana-żołnierza i weterana poszkodowanego-żołnierza w Domu Weterana;
10. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 23 marca br. w sprawie warunków i trybu ubiegania się o dofinansowanie kosztów zaopatrzenia w wyroby medyczne stosowane w leczeniu urazów i chorób nabytych przez weterana poszkodowanego-żołnierza podczas wykonywania zadań poza granicami państwa;
11. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 26 marca 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu ubiegania się o dofinansowanie kosztów zaopatrzenia u produkty lecznicze stosowane u uprawnionego żołnierza lub pracownika;
12. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie dokumentu potwierdzającego uprawnienia do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej przysługujących uprawnionemu żołnierzowi lub pracownikowi i weteranowi poszkodowanemu;
13. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie monitorowania realizacji świadczeń opieki zdrowotnej weteranów poszkodowanych-żołnierz;
14. Decyzja 4/MON z dnia 12.01.2012 r. w sprawie organizacji systemu pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska (DzUrz MON poz. 4);
15. Decyzja Sekretarza Stanu Nr 37/SS z dnia 21 marca 2012 r. w sprawie realizacji zadań związanych z organizacją i funkcjonowaniem systemu pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska.

Celem wprowadzenia uregulowań wynikających z ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa jest:

1. Zapewnienie weteranom – uczestnikom działań poza granicami państwa odpowiedniego uhonorowania (podziękowania) w służbie mającej na celu utrzymanie pokoju na świecie, poprzez nadanie im odrębnego statusu;
2. Zapewnienie pomocy w przystosowaniu do życia i pracy osobom poszkodowanym;
3. Zwiążanie zakresu wsparcia z rzeczywistymi potrzebami wynikającymi z doznanego uszczerbku na zdrowiu;
4. Zapewnienie spójności pomiędzy istniejącymi przepisami regulującymi uprawnień osób poszkodowanych.

Definicja weterana i weterana poszkodowanego

Weteranem działań poza granicami państwa może być osoba, która brała udział, na podstawie skierowania, w działaniach poza granicami państwa w ramach:

- 1) misji pokojowej lub stabilizacyjnej, kontyngentu policyjnego, kontyngentu Straży Granicznej, zadań ochronnych Biura Ochrony Rządu lub zapewniania bezpieczeństwa państwa, nieprzerwanie przez okres, na jaki została skierowana, jednak nie krócej niż przez okres 60 dni;
- 2) grupy ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej, łącznie przez okres nie krótszy niż 60 dni.

Weteranem poszkodowanym w działaniach poza granicami państwa, może być osoba, która biorąc udział na podstawie skierowania w działaniach poza granicami państwa, doznała uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z tymi działaniami lub choroby nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych poza granicami państwa, z tytułu których przyznano jej świadczenia odszkodowawcze.

Status weterana oraz weterana poszkodowanego

Status weterana oraz weterana poszkodowanego przyznaje, na wniosek zainteresowanego, w drodze decyzji administracyjnej, Minister Obrony Narodowej.

Decyzja o przyznaniu statusu weterana poszkodowanego zawiera informację o:

- 1) procentowej wysokości uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa lub choroby

nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa, z tytułu których przyznano świadczenia odszkodowawcze;

- 2) wysokości dodatku weterana poszkodowanego.

Podstawą do ubiegania się o przyznanie statusu weterana są:

- 1) wniosek o przyznanie statusu weterana;
- 2) zaświadczenie wydane odpowiednio przez:
 - a) dowódcę jednostki wojskowej, w której żołnierz ostatnio pełnił lub pełni służbę;
 - b) wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na miejsce zamieszkania żołnierza albo właściwego kierownika archiwum wojskowego;
- 3) zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego.

Podstawą do ubiegania się o przyznanie statusu weterana poszkodowanego są:

- 1) wniosek o przyznanie statusu weterana poszkodowanego;
- 2) zaświadczenie wydane odpowiednio przez:
 - a) dowódcę jednostki wojskowej, w której żołnierz ostatnio pełnił lub pełni służbę;
 - b) wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na miejsce zamieszkania żołnierza albo właściwego kierownika archiwum wojskowego;
- 3) zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego;
- 4) protokół powypadkowy albo decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej;
- 5) orzeczenie właściwej komisji lekarskiej o związku uszczerbku na zdrowiu z wypadkiem pozostającym w związku z działaniami poza granicami państwa lub chorobą nabytą podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa albo orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalające uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową wydane dla celów świadczeń z ubezpieczenia społecznego;
- 6) decyzja administracyjna o przyznaniu świadczeń odszkodowawczych albo prawomocny wyrok sądu zasądający odszkodowanie.

Dokumentem potwierdzającym status weterana oraz weterana poszkodowanego jest odpowiednio:

- 1) legitymacja weterana;

- 2) legitymacja weterana poszkodowanego wydawana przez Ministra Obrony Narodowej.

Legitymacje wydaje się w terminie do 60 dni od dnia wydania decyzji ostatecznej o przyznaniu statusu weterana albo weterana poszkodowanego.

Status weterana oraz weterana poszkodowanego nie przysługuje osobie, która została skazana prawomocnym wyrokiem sądu za:

- 1) przestępstwo popełnione umyślnie lub przestępstwo skarbowe popełnione umyślnie w związku z wykonywaniem zadań lub obowiązków służbowych podczas udziału w działaniach poza granicami państwa;
- 2) przestępstwo przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej.

Uhonorowanie

- 29 maja – Dzień Weterana Działań poza Granicami Państwa;
- odznaka „Za Rany i Kontuzje”;
- prawo do noszenia umundurowania oraz odznak i oznak wojskowych;
- prawo do jednorazowego bezpłatnego otrzymania takiego umundurowania i wykwapowania (dotyczy żołnierzy nadterminowych);
- prawo do zwrotu kosztów przejazdu i zakwaterowania na uroczystość, na które został zaproszony;
- prawo do wojskowej asysty honorowej podczas pogrzebu.

Zakres pomocy

- 1) *Świadczenia opieki zdrowotnej*

Weteran poszkodowany jest uprawniony do:

- korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej, w zakresie leczenia urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa, poza kolejnością;
- korzystania poza kolejnością ze stacjonarnych i całonocnych świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie leczenia urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa (prawo do bezterminowego czasu trwania leczenia w zakresie świadczeń opieki zdrowotnej);
- bezpłatnego zaopatrzenia w leki umieszczone w wykazach leków podstawowych i uzupełniających oraz leki recepturowe na czas leczenia urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa;

- do bezpłatnych wyrobów medycznych na zlecenie lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, felczera ubezpieczenia zdrowotnego, pielęgniarki lub położnej ubezpieczenia zdrowotnego;
- nie jest wymagane skierowanie lekarza ubezpieczenia zdrowotnego na ambulatoryjne świadczenia specjalistyczne finansowane ze środków publicznych.

Świadczenia opieki zdrowotnej niezakwalifikowane jako świadczenia gwarantowane oraz odpłatne świadczenia opieki zdrowotnej udzielane weteranom poszkodowanym w zakresie leczenia urazów i chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa pokrywa się z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest odpowiednio Minister Obrony Narodowej. Uprawnionemu żołnierzowi lub pracownikowi w przypadku przekroczenia wysokości limitu finansowania, przysługuje prawo do finansowania kwotą wykraczającą poza ten limit.

2) *Umieszczenie w domu weterana oraz pomoc psychologiczna*

Weteran-żołnierz lub weteran poszkodowany-żołnierz ma prawo do umieszczenia poza kolejnością w Domu Weterana, funkcjonującego jako zakład opiekuńczo-leczniczy. Pobyt może być dofinansowany ze środków budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji Ministra Obrony Narodowej. Weteran-żołnierz lub weteran poszkodowany-żołnierz oraz najbliżsi członkowie jego rodziny, mają prawo poza kolejnością do bezpłatnej pomocy psychologicznej.

3) *Pomoc w finansowaniu nauki i uprawnienia socjalne*

Weteran poszkodowany-żołnierz ma prawo do uzyskania pomocy finansowej na jedną z wymienionych form kształcenia:

- naukę na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej;
- studia pierwszego stopnia;
- studia drugiego stopnia;
- jednolite studia magisterskie;
- studia podyplomowe.

W ramach pomocy mogą być pokryte koszty opłaty za naukę lub studia, przejazdów z miejsca zamieszkania weterana poszkodowanego-żołnierza do szkoły lub uczelni i z powrotem, zakwaterowania w miejscowości, w której weteran poszkodowany-żołnierz pobiera naukę lub odbywa studia. Pomoc przysługuje na jedną z wybranych przez weterana poszkodowanego-żołnierza form kształcenia do wysokości 400% najniższej emerytury.

4) *Uprawnienia weterana poszkodowanego pobierającego rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza grani-*

cami państwa, wynikające z ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin

- skierowanie na pobyt w sanatorium, co najmniej raz na 3 lata niezależnie od przysługującego mu z tytułu zatrudnienia urlopu wypoczynkowego, jeżeli wymaga leczenia sanatoryjnego;
- specjalne leczenie, przeszkolenia oraz usprawnienia w ośrodkach rehabilitacji w celu całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do pracy albo zapobieżenia pogorszeniu stanu zdrowia;
- korzystanie z pierwszeństwa w umieszczeniu, na jego wniosek, w domu kombatananta lub w domu pomocy społecznej, jeżeli wymaga szczególnej opieki;
- zwolnienia z opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych;
- ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach środkami komunikacji miejskiej;
- ulga w wysokości 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego i autobusowego.

5) *Zapomogi*

Weteran-żołnierz, który ukończył 65 lat życia lub weteran poszkodowany-żołnierz, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, mogą ubiegać się o przyznanie zapomogi:

- na zaspokojenie potrzeb bytowych i ochronę zdrowia w przypadku choroby powodującej wzrost kosztów utrzymania, w tym zakup leków, środków opatrunkowych oraz koszty dojazdów do zakładów opieki zdrowotnej na zabiegi medyczne i rehabilitacyjne oraz usługi pielęgnacyjne niezbędne ze względu na wiek lub stan zdrowia;
- w przypadku zaistnienia zdarzeń losowych, mających wpływ na pogorszenie w istotny sposób sytuacji materialnej weterana-żołnierza lub weterana poszkodowanego-żołnierza;
- Zapomogę przyznaje Minister Obrony Narodowej na wniosek zainteresowanego.

6) *Uprawnienia pracownicze*

Weteran poszkodowany korzysta z pierwszeństwa w zatrudnieniu odpowiednio w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej na stanowiskach odpowiadających jego wykształceniu, wiedzy i sprawności psychofizycznej. Weteranowi oraz weteranowi poszkodowanemu, pozostającemu w stosunku pracy, przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 5 dni w roku kalendarzowym (nie przysłu-

guje, jeżeli posiada prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni w roku kalendarzowym).

7) *Dodatek weterana poszkodowanego*

Weteran poszkodowany pobierający emeryturę lub rentę inwalidzką ma prawo do dodatku weterana poszkodowanego. Wysokość dodatku weterana poszkodowanego uzależniona jest od ustalonego procentu uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku, pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa lub choroby, nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa, z tytułu których przyznano świadczenia odszkodowawcze i wynosi w przedziale:

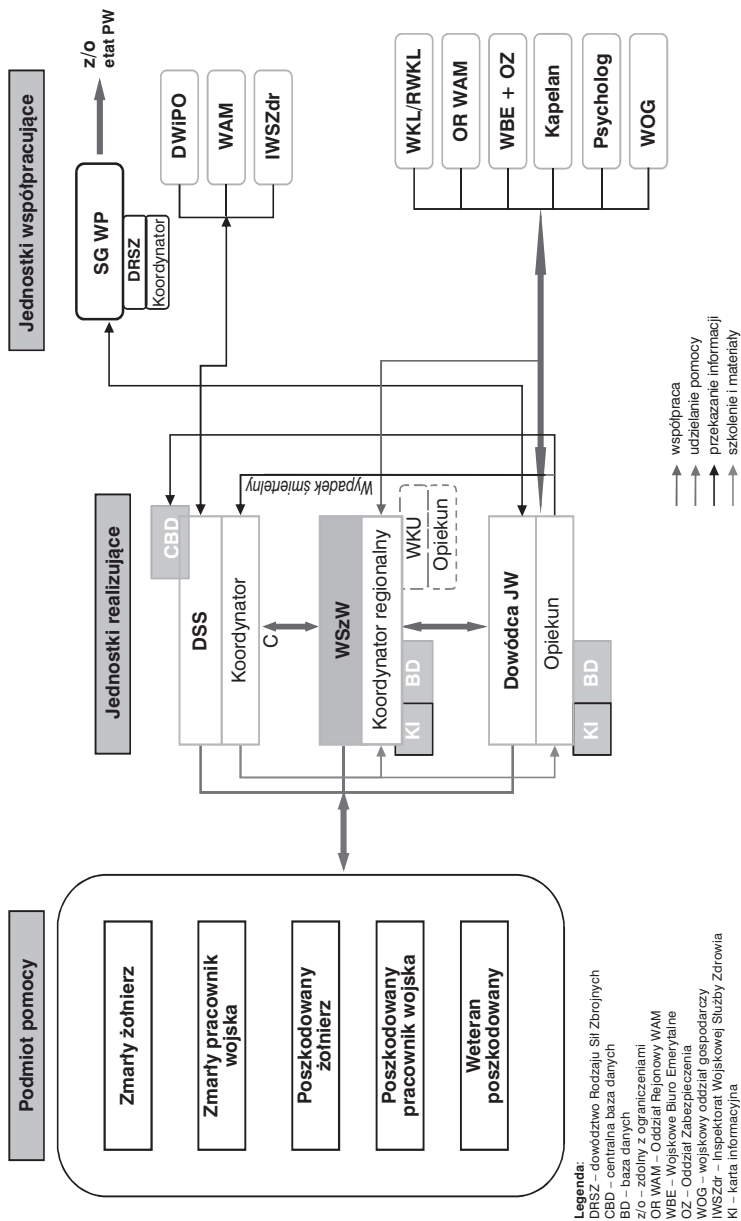
- od 10 do 20% uszczerbku – 10% podstawy wymiaru,
- od 21 do 30% uszczerbku – 20% podstawy wymiaru,
- od 31 do 40% uszczerbku – 30% podstawy wymiaru,
- od 41 do 50% uszczerbku – 40% podstawy wymiaru,
- od 51 do 60% uszczerbku – 50% podstawy wymiaru,
- od 61 do 80% uszczerbku – 60% podstawy wymiaru,
- powyżej 80% uszczerbku – 80% podstawy wymiaru.

Podstawę wymiaru dodatku weterana poszkodowanego stanowi najniższa emerytura.

Organizacja i funkcjonowanie systemu pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska

Strukturę instytucji, które realizują zadania związane z organizacją i funkcjonowaniem systemu pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska przedstawia Rys. 1.

Wojewódzki Sztab Wojskowy wykonuje założenia systemu pomocy osobom uprawnionym według Decyzji Nr 37/SS Sekretarza Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej. Zgodnie z dokumentem i terytorialnym zasięgiem działania, Wojewódzki Sztab Wojskowy poprzez koordynatora regionalnego, koordynuje pomoc dla osób uprawnionych. Współpracuje również z dowódcami jednostek wojskowych na administrowanym obszarze w zakresie pielęgnowania pamięci o zmarłych oraz udzielania pomocy osobom uprawnionym. W zależności od potrzeb, Koordynator występuje do Szefa Sztabu Generalnego WP o wyznaczenie opiekunów indywidualnych w podległych WKU, a także prowadzi bazę danych zmarłych i osób uprawnionych oraz rodzaju udzielonej pomocy. Dodatkowo uruchamia telefon informacyjny zarówno w Wojewódzkim Sztabie Wojskowym, jak i w Wojskowych Komendach Uzupełnień.

Źródło: MON, Departament Spraw Socjalnych.

Rys. 1. Organizacja systemu udzielania pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska

Podstawowym ogniwem systemu pomocy jest dowódca (szef, kierownik, komendant) jednostki wojskowej (komórki organizacyjnej resortu), w której pełnią (pełnili) służbę lub pracują (pracowały) osoby uprawnione. Komendant WKU lub dowódca jednostki wojskowej, odpowiada za właściwy dobór kandydatów na opiekunów indywidualnych, planuje środki finansowe na działalność pomocową oraz prawidłową dystrybucję tych środków, a także zapewnienia osobom uprawnionym możliwości udziału w uroczystościach państwowych i wojskowych organizowanych w jednostce wojskowej lub w WKU.

Opiekun indywidualny, z upoważnienia dowódcy, odpowiedzialny jest za bezpośrednią realizację zadań związaną z pomocą osobom uprawnionym. Aktywnie współpracuje w tym zakresie z psychologiem (psychoprofilaktykiem), kapelanem, pionem wychowawczym, właściwymi terytorialnie Terenowymi Oddziałami Aktywizacji Zawodowej, Regionalnymi Oddziałami Wojskowej Agencjami Mieszkaniowymi, Wojskowymi biurami Emerytalnymi oraz terenowymi organami administracji wojskowej (TOAW). Nawiązuje kontakt z osobami uprawnionymi oraz zbiera dane od osób uprawnionych (poprzez wypełnienie Kart Informacyjnych) i odbiera zgody na przetwarzanie ich danych osobowych. Opiekun JW lub WKU pomaga osobom uprawnionym w przygotowywaniu wniosków i kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania określonych świadczeń oraz skorzystania z innych form pomocy. Przesyła wypełnione Karty Informacyjne wraz z zgodą niezwłocznie do Koordynatora w Departamencie Spraw Socjalnych. Następnie tworzy listy osób uprawnionych znajdujących się pod jego opieką i dzieli ich na grupy (żołnierz, rodzina żołnierza, pracownik, rodzina pracownika). Bieżąco monitoruje sytuację życiową osób uprawnionych przez comiesięczny kontakt (telefon, odwiedziny) oraz reagowanie w przypadku zaistnienia problemów związanych z zakresem realizowanej pomocy. Współpracuje z Szefem Zarządu P-1 SG WP oraz Koordynatorem i przekazuje informacje o osobach uprawnionych posiadających orzeczenie o zdolności do pełnienia służby z ograniczeniami o chęci dalszego pełnienia służby wojskowej. Za pośrednictwem Koordynatora, przekazuje do Prezesa WAM wnioski osób uprawnionych w zakresie realizacji praw mieszkaniowych.

W zakresie zmarłych:

- zbiera informacje o zmarłych/poległych żołnierzach, pracownikach, których śmierć nastąpiła w wyniku wypadku lub choroby pozostającej w związku ze służbą wojskową lub wykonywaną pracą odnośnie miejsca ich pochówku oraz daty śmierci;
- inicjuje działania związane z pielęgnowaniem pamięci o zmarłych (obchodzenie rocznic śmierci, święto zmarłych), w tym odwiedzanie grobów (zakup zniczy, kwiatów, itp.).

Wojewódzki Sztab Wojskowy wykonuje na bieżąco zadania związane z funkcjonowaniem systemu pomocy osobom uprawnionym. Z dnia na dzień zgłasza się coraz więcej osób poszkodowanych w misjach oraz rodzin poległych żołnierzy, które potrzebują wsparcia w ramach ustawy o weteranach poza granicami państwa. Fakt ten, nadaje sens realizacji zadań związanych z udzielaniem takiej pomocy, dodatkowo motywuje osoby zaangażowane w system do poszukiwania nowych rozwiązań, które mogłyby usprawnić organizacyjne i prawne działania Ministerstwa Obrony Narodowej w sprawie pomocy rodzinom zmarłych żołnierzy i pracowników wojska oraz poszkodowanym żołnierzom i pracownikom wojska. Ustawa o weteranach działań poza granicami państwa wychodzi naprzeciw oczekiwaniom żołnierzy, którzy uczestniczyli w misjach. W związku z tym, że weterani stanowią liczną grupę osób w Polsce, ważne jest, aby informacja o ustawie i rozporządzeniach wykonawczych dotarła do jak najszerszego grona odbiorców. Osoby wyznaczone na stanowiska koordynatorów oraz opiekunów indywidualnych dołożą wszelkich starań, aby każda osoba uprawniona otrzymała wsparcie w sprawach pozostających w związku ze służbą w misjach poza granicami kraju.